

nøglehullet

29. ARGANG
NR. 2 • 2012

NYT FRA LOKALHISTORISK ARKIV & FORENING I ALLERØD KOMMUNE

Der er stadig betydelige rester af den oprindelige landsby Lillerød – langt fra jernbanestationen, der er skyld i den voldsomme byvækst, som ganske aktuelt stadig foregår. Lillerød nævnes første gang i kilderne i 1370, men er naturligvis meget ældre. De nordsjællandske -rød byer opstod efter skovrydninger efter vikingetid, og kirken er fra 1100 årene. Frederiksborgvej er den gamle bygade, hvor kirken og gårdene altid har ligget, og at der stadig ligger tre gårde sammen med kirken, gør Lillerød til noget specielt. Faktisk er der ikke mange nordsjællandske byer, der har tilsvarende, og vi vil vi se nærmere på det gamle miljø ved LAFAKs sommertur.

PROGRAMMET

SØNDAG den 17. JUNI kl. 14.00 ved LILLERØD KIRKE

Sommerudflugt til Lillerød kirke og landsby

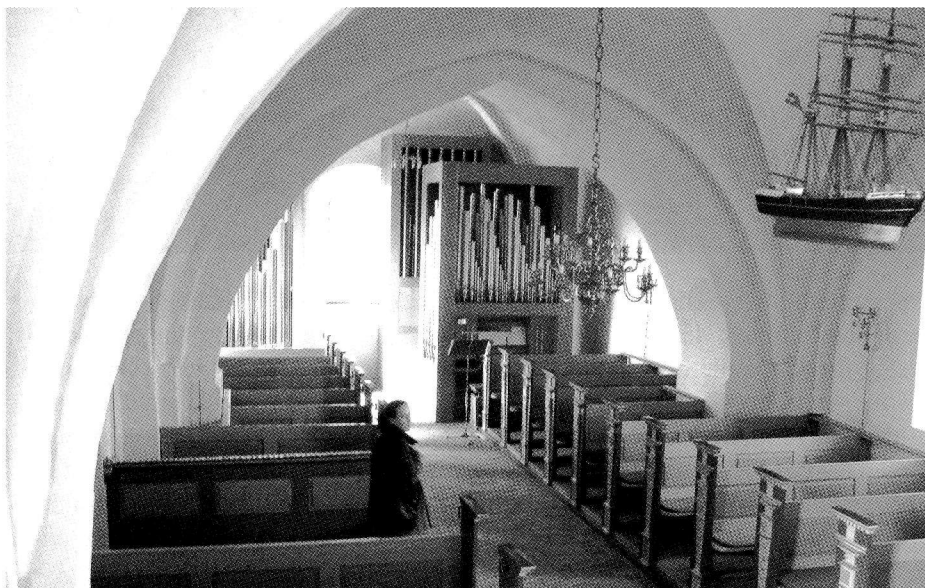
LAFAKs sommertur bliver i år en lille byvandring til Lillerød Kirke og de endnu eksisterende gårde fra landsbyen Lillerød.

Som bekendt fik Lillerød Kirke 2010-11 udskiftet orglet, og nedpakningen af det gamle medførte renovering efter skimmelsvamp og nogen ombygning.

Under kalkarbejdet dukkede ukendte kalkmalerier frem i koret, og kunsthistorikeren Peter Kocsis tolkede motiverne, der viste sig at være sjældne i danske kirker. **Peter Kocsis** vil være med i kirken og forklare hvad der ses.

Sognepræst **Carsten Mulnæs** vil efterfølgende fortælle om kirken, kirkerenoveringen og det nye orgel, og en organist vil spille tre små stykker på orglet.

Efter besøget i kirken vil vi se nærmere på de tre gårde Kirkehavegaard, Hvidesten og Toftehavegaard, der alle på hver sin måde har overlevet byudviklingen til i dag. **Ole Høegh Post** finder vej

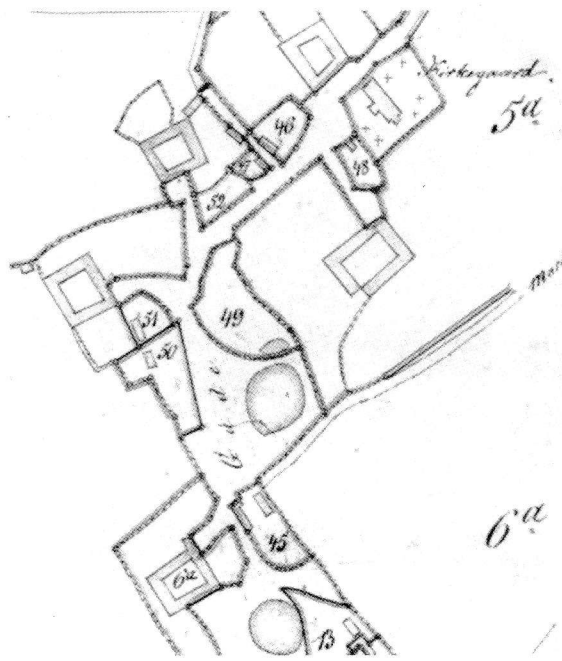
OMKRING LILLERØD KIRKE

Årets lokalhistoriske sommerudflugt bliver som nævnt en rundtur i det ældste Lillerød Landsby, og som 'opvarmning' bringer vi denne oversigt.

I 'Nøglehullet' har vi nogle gange skrevet om Lillerøds fortid som bondelandsby; det lille sogn der var annekset til det større Bløvsstrød, hvor også præstegården lå.

Byen havde oprindelig kirkejord og 8 gårde, hvoraf tre: 'Rønnholtgaard', 'Renholtegaard' og 'Borupgaard' flyttede ud efter den store udskiftning i 1781. Tilbage i landsbyen blev 'Kirkehøvegaard', 'Toftehave', 'Hvidesten', 'Prøvesten' og 'Gravensten'.

'Gravensten', der lå ud til Gadekæret, blev efter en brand nedlagt og opkøbt af 'Prøvesten', sognets største gård, i 1853-54. Vi ved desværre meget lidt om denne forsvundne gård i hvis sydlige skel ved Gl. Lyngvej den gamle eg (muligvis bystævnetræ-
Hvidestens stuehus blev ikke berørt af branden 1922.

Landsbyen Lillerød på et forenklet matrikelkort. Nederst ses gården Gravensten, der forsvandt 1853. Kortet er fra 1874.

et, "Egen"), stadig gror og med sine mange hundrede år illustrerer byens alder.

Gården 'Prøvesten' brændte i 1915 og blev genopført længere vestpå bag skolen, hvor stuehuset stadig ligger. En fin allé førte ud til gården, og enkelte af allé-træerne overlevede mange år i skolens 1962-skolegård. Tilbage ved gaden (Frederiksborgvej) har til nu kun 'Hvidesten', 'Kirkehøvegaard' og 'Toftehavegaard' overlevet, men det er også et bemærkelsesværdigt levn fra landsbyen.

'Hvidesten' blev ombygget efter en brand i 1922, og vor uheldsramte 'Kirkehøvegaard' er brændt og genopført tre gange: 1777, 1999 og 2006. Men gården, der nu er kulturhus er

Toftehavegaard, set fra vest, må kaldes Lillerøds bedst bevarede bondegård, men den står tom.

stadig et umisteligt og smukt indslag i bybilledet – og så er lokalarkivet tilmed indrettet i stuehuset fra 1892, der lykkeligvis ikke blev berørt af de to sidste brande.

Præcis hvor i landsbyen de udflyttede gårde har ligget vides ikke, bortset fra, at 'Borupgaard' var nabo til 'Kirkehavegaard' og brændte sammen med denne i 1777. Men det er

lidt påfaldende, at der ingen gårde findes øst for kirken, og en meget stor og dyb "bybrønd", der blev fundet udenfor kirkegårdsdigets østside, indikerer, at her må have været mere bebyggelse. Desværre er ingen kort fra tiden før udskiftningen bevaret. Kirkens ældste del er fra 1100-årenes slutning og ses som en romansk kampestensbygning med højtsiddende,

Kirkehavegaard, genopbygget efter branden 2006

Hvidesten set fra kirketårnet. En grim og ubenyttet lade til venstre for staldlængen blev fjernet 2011.

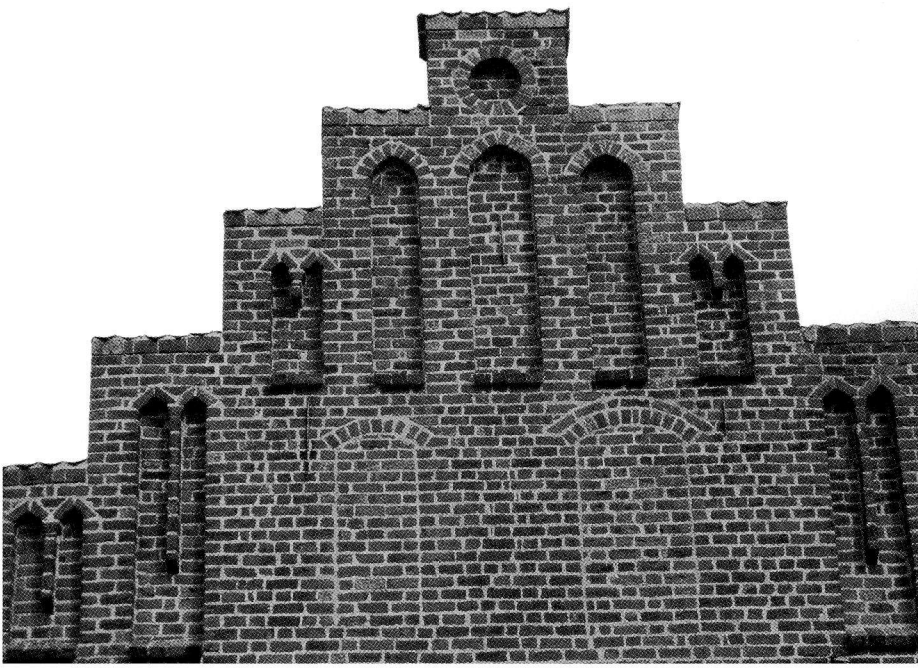
små tilmurede vinduer. Tårn fandtes ikke i mange år, og de to klokker har været anbragt både i vestgavlens nu tilmurede åbninger, i en fritstående klokkestabel og i et lavt tårn med zinkdækket spir fra 1859. Helt specielt for Lillerød kirke er også at tårnet, der blev ombygget og forhøjet i 1906, fraviger reglen om landsbykirkernes vestvendte tårne og vender mod øst.

Den sædvanlige, snævre munkestensmurede tårntrappe er derimod tæt på vestgavlen, hvor også tårnet burde have været, men altså nær denne gavls tidligere klokkeophæng. Efter spir og tårn kom til i modsatte ende, er passagen fra trappehuset en bro henover hvælvingerne. Indvendig fremtræder Lillerød Kirke med det splinternye orgel, der respek-

terer lysindfaldet fra vestgavlens vindue og en dominerende og omdiskuteret egetræskorvæg fra 1955. Sognepræst Carsten Mulnæs vil fortælle videre om kirken og renoveringen, og en organist vil spille på orglet.

De små romanske vinduer blev muret til med munkesten.

Skibets vestlige forlængelse fra 1500 afsluttes af gavlen med de to tilmurede klokkeåbninger

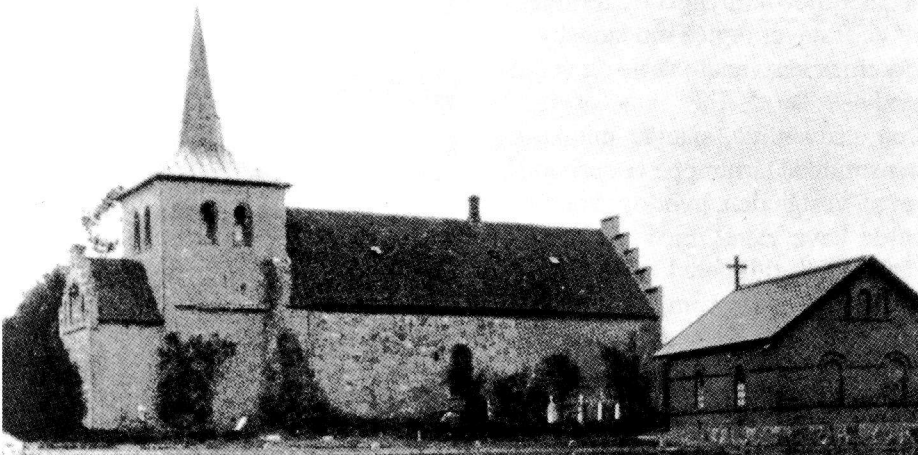
Under restaureringen af kirken i forbindelse med orgelombygningen blev der under kalken i koret fundet hidtil ukendte kalkmalerier, (tidligere omtalt i Nøglehullet 2010/3). De blev tydet og fortolket af kunsthistorikeren

Peter Kocsis, der vil forklare de gamle billeder, som uden kostbar restaurering stadig ses.

Der er faktisk en hel del at se i resterne af Lillerød landsby.

Ole Høegh Post

Lillerød Kirke før 1906, egentlig en nydelig og velproportioneret historisk bygning

Her bringer vi sidste del af Theodor Frederiksens erindringer fra Lillerød, som han nedskrev i 1927. De to første dele kan læses i Nøglehullet 2/2011 og 1/2012. Th. Frederiksen var født i 1880 på ejendommen Skovvang – i dag Ørnevang 21.

Lillerød på målebordsblad 1898

HISTORIER FRA LILLERØD (3)

Af Theodor Frederiksen

Stationen

I min barndom og ungdom var stationens godsplads ved samme side som stationen, og jeg husker, at i mange år bestod varehuset kun af et træskur, senere byggedes der et stenhus, som da godspladsen blev flyttet over på modsatte side [ved Tokkekøbvej], indrettedes til beboelse.

Stationen og det nævnte træ-pakhus, der stod der til ca. 1961. (u. år.)

Jeg kan lige erindre, at vejen forbi stationen gik foran stationsbygningen, og forstanderen da havde sin have lige udenfor sine vinduer, der hvor vejen nu går.

Kroen

Og kro eller rejsestald var der ikke noget der hed. Den ældste del af den nuværende kro (hvor der nu er kælderstue og billardværelse) var bygget, men var beboelse for daværende skomager, senere kroej, Jens Hansen med familie. Samme Jens Hansen var

Lillerød Jernbanestation

Kroens smalle bygning i midten mod vejen var kromandens oprindelige bolig, ca.1948 fætter til far idet deres mødre var søskende. Bevillingen til krohold fik han sidst i 1890'erne.

Vejen fra Stationsvej til Bageren

Den ejendom, som nu kaldes 'Paradisgården' [mellem stationen og Rønne Allé] ejedes i min barndom af en mand, som hed Hans Petersen (farbror til tømrerne Peter, Anders og Vilhelm Petersen) og kaldtes gerne for 'Hans

Pe'sen på Sækkebakken'. Vejen derfra imod byen svingede, straks man kom over Søgrøften i en bue til højre og lige forbi to afbyggersteder, hvis stuehuse stadig ligger og udgør beboelse [Irisgården og Lilledal 8]; næsten al jorden derimod er solgt og udstykket. Derefter svingede vejen atter til venstre og udmundede på samme sted, som den lige vej nu gør. Den blev anlagt af grosserer M.D. Madsen, som da ejede det største af afbygger-'Irisgården' fik sit navn af FDF'erne i 1980'erne. En stor del af bymidten er udstykket fra "afbyggerstedet" på Irisvej 3, her i 1938.

Paradisgården på Rønnealle 2 blev forretningshus, men stilen som landbrugsejendom er tydelig. Østsiden 1982.

gerstederne [Irisgården], og som lod villaen 'Landro' bygge [Madsensvej 12 - bygget 1904]. Altså, der var i mine unge år kun ovennævnte to steder [Irisvej 3 og Lilledal 8] mellem 'Sækbakken', og hvor nu Bageriet ligger [Bagergrunden på hjørnet af Frederiksborgvej og Lilledal].

"Murer Nielsens hus" var engang høkerhandel, nedrevet 1969 og erstattet af Allerød Bodega mv. Fot. 1969.

Lillerød Dampbageri startede først i 1908. Postkort 1925.

Fra Bageren til og med Alléen

Og ved vejen derfra og til Blovstrødskel [stykket Frb.vej til Skovensvej] lå kun et hus, nemlig nuværende murer Carl Nielsens hus, som ejedes af to søstre, som for øvrigt var kusiner til min far. De var ugifte, ernærede sig

ved høkerhandel og blev i almindelighed kaldt 'Pigerne'. Lidt længere fremme ad vejen, men på Blovstrødgrund lå, og ligger jo fremdeles, huset 'Allerødsminde' [Frederiksborgvej 10]. Og i 'Alléen' [Pr. Valdemars Allé] lå der kun to huse, nemlig et gammelt stråtækt hus, hvor nu købmand Larsens ejendom ligger. Dengang var der høkerhandel, først af en gammel mand, som hed Lassen, og efter hans død af en ældre dame.

Mine forældre foretog for det meste indkøbet af urtekramvarer hos Kjærulf i Hausergade i København eller hos Anders Jensen på Fisketorvet i

Allerødsminde blev ombygget til Sahls købmandsbutik og siden udskiftet med hjørnejendommen Frederiksborgvej 10. Ca. 1912 og 2011.

Kortudsnit 1898 viser den krumme markvej, der blev erstattet af M.D.Madsensvej. Vi har indsat nogle stednavne.

Hillerød, (far kom jo ofte både til København og Hillerød) men det skete jo af og til, at der skulle bud til høkeren (eller spækhøkeren som mine forældre gerne sagde). Det var så gerne min tur at besørge sådanne ærinder, og jeg husker, at ovennævnte dame, - madam Petersen hed hun for resten – opbevarede den brændte og malede kaffe i en stor lerdunk. Når der så kom en kunde og skulle have et ½ pund kaffe (hvad jeg gerne skulle, for vi brugte meget kaffe) måtte hun nøjsommeligt stå og ryste kaffen ud af det lille hul oven i dunken. Og jeg havde tit poser med hjemmefra til varerne. Når mor havde tømt en pose, og den da ellers var hel og ren, blev den opbevaret til der skulle bud til spækhøkeren igen, og det kunne derved hænde, at en pose blev brugt flere gange.

Skrås overfor 'Lassens Hus' lå Ole Kristensens hus, umiddelbart ved jernbanen.

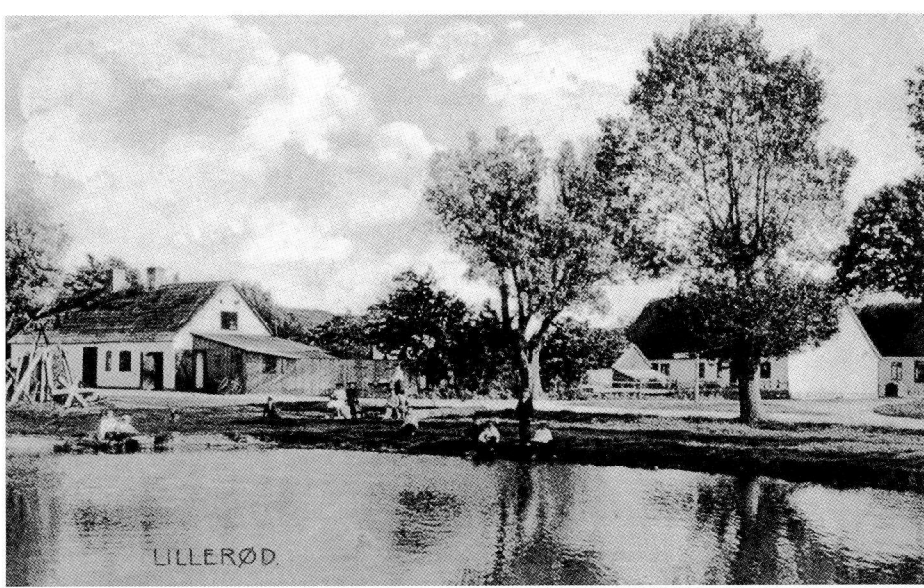
'Kommunehuset' på Frederiksborgvej 35 var Lillerøds fattighus. 1950'erne.

Fra Bageren til Gl. Lyngvej

Ved vejen fra bageriet og til smedjen lå kun et hus, nemlig kommunens; 'Fattighuset', som det blev kaldt [Frederiksborgvej 35 – i dag Børnehaven]. Det var dengang beboet af gamle fattige mennesker, som var hjemmehørende i Lillerød kommune, og som boede gratis i Fattighuset. Føden måtte de vist nærmest bjærge ved at tigge; dengang var der jo ikke noget, der hed aldersrente. I min barndom var det derfor ikke sjældent, at der kom, som regel gamle koner eller børn, og bad om mad og hen imod påske bad de om æg.

Kortudsnit: Frederiksborgvej, Gadekæret og (Gl.) Lyngvej.1898.

Gadekæret med smedjen på Frederiksborgvej og de to (Gl.) Lyngvej-huse på (retoucheret) postkort fra ca. 1906.

Selve smedjen har ligget på sin nuværende plads [på hjørnet af Frederiksborgvej og Gl. Lyngvej], så længe jeg kan huske, men rummede tidligere to beboelseslejligheder foruden smedjen. De to huse nord for gadekæret [Damhuset og Musikergården], lå der også i min barndom, men har skiftet udseende i årenes løb. 'Damhuset' ejedes af daværende klokker Lars Olsen, som tillige var væver. Han væve-

'Damhuset' er i dag erstattet de små sorte huse på Lindeallé 2 tegnet af Tegnestuen Vandkunsten. (1945-50)

de for os, og jeg kan huske fra min barndomstid, at jeg har været med mor oppe hos ham med garn. På mod-

'Musikergården' ca. 1930

satte side af landevejen, skrån overfor gadekæret har tidligere ligget en gård, 'Gravensten', - 'Lars Nielsens Gård' kaldte mine forældre den. Den var imidlertid nedrevet og jorden lagt ind under 'Prøvesten', som da ejedes af sognefoged Niels Andreasen, og som derved i mange år havde to gårdes avling. Senere ejere har senere bortsolgt

I det gule bondehus på Gl.Lyngevej 5 har der været mange aktiviteter, bl. a. smugkro, høkerhandel og lidt forsamlingshus. Ca. 1900.

Lillerødhus, her i 1940'erne med fin hoveddør og lidt mere forhæng end nu, havde et værksted til hjulmanden på den anden side af Gl. Lyngevej, hvor der nu er 'Statoil'.

Lars Nielsens lod, hvoraf der var ca. 20 tdr. land på denne side banen og var nabo med vor 'Smede-bakke'.

Gl. Lyngevej

Ved vejen mod Lynge lå straks man kom forbi smedjen de to stråtede huse, som ligger der endnu [Gl. Lyngvej 3 og 5]. Det første ejedes af en af fars fætre afbygger Niels Jensen [der også ejede Irisgården]. Det var som nu indrettet til tre familier og beboet af arbejdsfolk.

Det næste hus beboedes og ejedes af Hans Henriksen, hvis søn er portør V. Henriksen. [Han var ansat ved D.S.B. og udstykkede en del jord i midtbyen.]

Og i den ende af huset, som vender ud mod vejen, var der en ret stor stue eller sal, som af og til blev benyttet til dansesal; dengang var her jo ingen kro. Jeg har for resten en gang i min skoletid været med til et julebal dér. Lidt længere fremme lå som nu 'Hjulmandsstedet' [Lillerødhus, Gl. Lyngvej 11] med stuehuset og værkstedet på hver sin side af vejen.

Og ved Lyngvejen lå så kun det gamle 'Hyrdeledshus', som ligger der endnu i dette øjeblik [Gl. Lyngvej 52].

Kollerødvej

Ved Kollerødvejen lå der foruden den gamle skole, hvor mine søskende og jeg og ligeledes min mor og hendes søskende har haft vor skolegang, 3-4 huse og Lars Svendsens ejendom ['Sølvhøj', Kollerødvej 62]. Hvor det nuværende 'Haughus' ligger

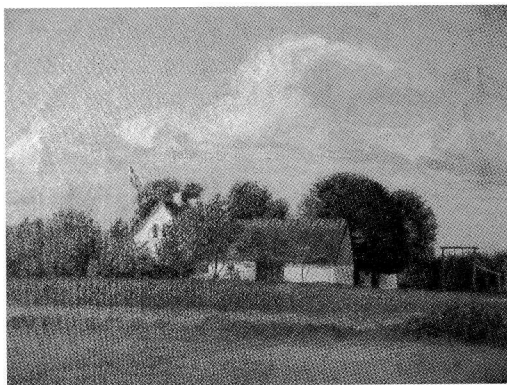
I Hyrdeledshuset boede engang byhyrden, som førte Lillerød-bøndernes kvæg til græsning på Lyng Overdrev.

[Vestvej 1], lå der i mine unge dage en smedje, hvis ejer hed Jens Hansen, men han blev i almindelighed kaldt Jens 'Sejr'.

Den væsentligste forandring der er sket i min tid med den egentlige 'by' [landsbyen] er kirketårnets ombygning i 1906, samme år som vi byggede stuehuset [på Skovvanggård].

□

Lillerøds gamle skole, Gammel Skolegaard på Kollerødvej 49-51, malet af Karl Schrøder 1917.

På ældre kort, her 1930'erne, ses talrige vandhuller på Lyngø Overdrev, hvoraf enkelte er tilbage. Helt præcis hvilket vandhul Helle Larsen beskriver, er ikke let at se, men markeringen er Lyngøvej 163 - mellem r og d i Overdrev.

VANDHUL PÅ LYNGE OVERDREV

Af Helle Larsen

I sidste nummer af Nøglehullet blev der efterlyst historier om vandhuller i Allerød – her kommer min lille beretning:

Jeg flyttede til Allerød kommune i 1972 sammen med mine forældre, og vi flyttede ind på Lyngøvej 163.

Foran vores hus strakte en del af Lyngø Overdrev sig, det vil sige lige på den anden side af hækken overfor både hoveddør og bryggersdør.

Lidt skråt overfor vores hus og ca. 150 m inde på Overdrevet var der et lille vandhul, hvor jeg tit tilbragte en del tid sammen med Elin, en af mine klassekammerater. I dette lille vandhul kunne vi finde små plastik legesager, som stammede fra en gammel nedlagt gård et stykke derfra. Så vidt jeg husker, var det en legetøjsfabrikant, der brugte ejendommen til lager, men hvordan disse legesager havnede i vandhullet, ved jeg ikke. Måske blev de "dumpet" der, for langt de fleste var defekte.

Det var et herligt sted, og jeg var ked af det, da det forsvandt, men der skulle bygges en hel masse huse på Overdrevet, - så væk med vandhullet. □

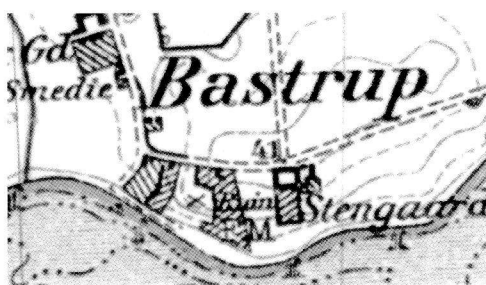
VÆVEREN I BASTRUP

Fortalt af et barnebarn

Bedstefar [Jens Sørensen] var vævermester og havde i de første år, han var gift flere svende på værkstedet. Men så kom maskinvævene, og det gik stærkt tilbage for det gamle håndværk, så det blev svært at klare sig. Den sidste svend bedstefar havde hed Ole, og han var slem til at lave vævefejl, fortalte far, og bedstefar var en fin håndværker, som foragtede alt unøjagtigt arbejde, så det var ikke godt med Ole – han var udtryk for 'tidens forfald'.

Bedstefar var meget, meget flittig. Han gik rundt på gårdene og hentede bondekones hjemmespundne hør og uld og gik ud igen og afleverede de vævede stof.

I 1980 havde "Væverhuset" (gavlen ud mod Stengårdsvej) stadig stråtag, og var rødkalket med blåmalet bræddegavl. Huset ligger der endnu..

Væverhuset ses lige under B-et i Bastrup.

Jeg synes, jeg kan huske, at jeg har set bedstefar væve, men jeg er ikke sikker på det.

Hans store væv, som far senere fik lavet skrivebord af, stod i værkstedet til venstre for gangen, en tilbygning til huset, der var lavet i hans tid. Tidligere i hans fars tid, var der (vist) kun to stuer til højre for gangen, hvoraf det største blev brugt til værksted, og så køkkenet.

Jeg husker, at far fortalte, at det var børnenes arbejde at skære rør i Bastrup Sø til vævespøler, og de skulle

Væver Jens Sørensen og hustruen Marie Kirstine (Nielsdatter) fotograferet foran deres "Væverhus" på nuværende Stengårdsvej i Bastrup omkring 1910.

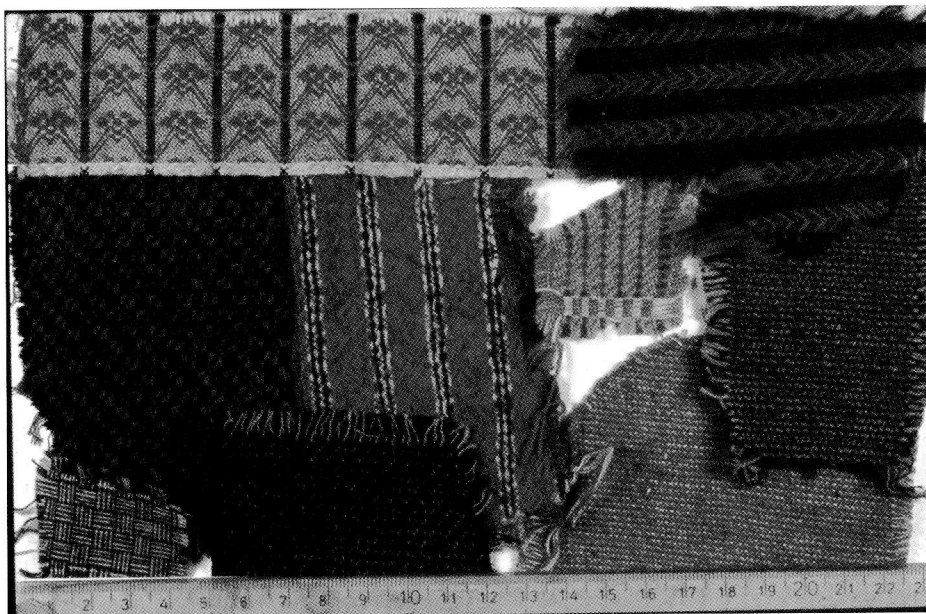
vist også spole garnet. Det var også deres arbejde at række trendtrådene frem til bedstefar, når han skulle 'sølle' (dvs. træde trendtrådene, så de kunne hæves og sænkes). Det var et meget kedeligt arbejde, som de prøvede at stikke af fra, og så måtte bedstemor hjælpe ham i stedet. Desværre var bedstefar for gammel og ikke rask nok til at få rigtig gavn af den interesse for håndvævning og for kvalitetsarbejde, som dukkede op i hans senere år der på egnen, støttet og opmuntret af fru Tietgen, bank-

mandens frue. Bedstefar kunne slet ikke overkomme at væve alt det, hun gerne ville have.

Her var 7 børn:

Jensigne Frederikke (Signe) (født 1875), Niels Valdemar (1877-91), Søren Boberg (1879), Hans Otto (1881), Peter Axel (1886-96), Hans Georg (1890-1911) og Inger Valborg (1894).

Tre af drengene døde enten ved at gå gennem isen på søen eller af difteri (voldsom halsinfektion). Signe blev gift med Carl Jørgensen i Køben-

Bastrupvæveren efterlod en samling vævemønstre og væveprøver, der var hans "varekatalog" med de gængse motiver og mønstre.

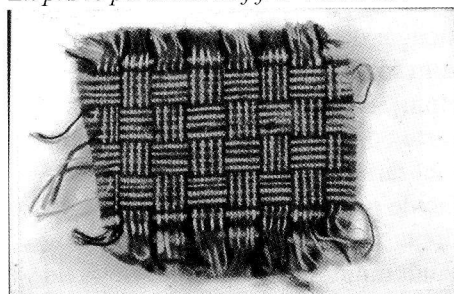
havn og fik en del børn...Far (Søren Boberg), Otto og Valborg tog navneforandring til Boberg Borke. Otto blev vognmand i København og giftede sig med Karen. De lever endnu (1963) og har to sønner og en datter. Bedstefar havde to søstre; én der blev gift i Sverige og én, som døde ung og hvis datter, Karen Kirstine voksede op sammen med børnene i Badstrup. Bedstefar holdt meget af at læse, og det var ham, der skaffede bøger og blade hjem, og det var også ham, der købte ind, når der skulle købes noget særligt.

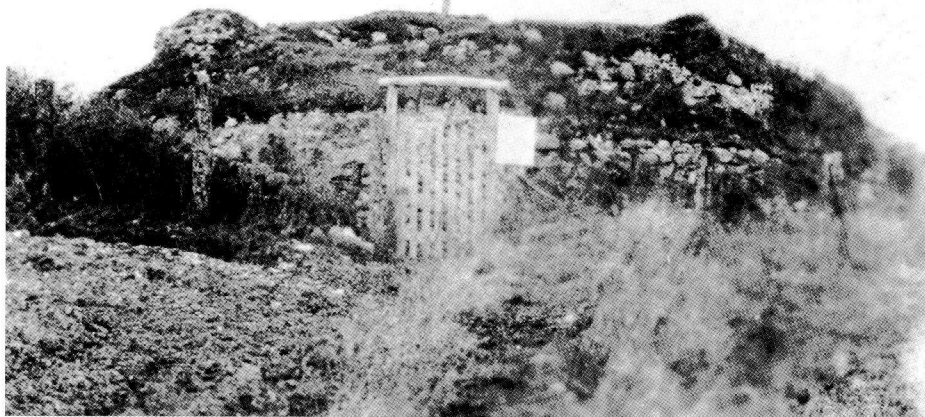
Bedstefar havde sådan en stille, sagtomodig stemme, og så havde han masser af blomster. I den lille firkantede have var der et rundt bed i midten helt fuldt af stedmoderblomster, og der var også nogle udenfor den smalle gang omkring bedet, sammen med røde nelliker. Jeg har aldrig set så lille

en have og aldrig så mange blomster. Valborg siger, at der også var to blommetræer, et æbletræ, kartofler, urter og et lysthus, men det var uden betydning for mig ved siden af stedmoderbedet...

Inden vi kørte hjem tog bedstefar altid spaden i den ene hånd og en af os i den anden, og så gik vi ud i haven omkring det runde bed og så på stedmoderblomsterne, og så sagde han: 'Nu må I selv vælge'(1-2-3-4, det husker jeg ikke), men man var stum

En prøve på ternet stof fra 'Væveren'.

Bastruptårnet, eller Bastrup Ruin var i mange år beskyttet af hegn og låge – men ikke mod tilgroning. Nøglen lånte man i 'Væverhuset' indtil omkring 1960 - for små penge.

af taknemlighed, og det tog lang tid at pege de kønneste ud, for den ene farve var dejligere end den anden. Men bedstefar havde tålmodighed nok; mon han kunne se, hvor lykkelige vi var?

Vandposten var sjov, der hentede de vand i to små spande og bagved huset var der et brænde- og hønsehus med nogle få høns, som de ikke nænnede at slagte, selvom de blev så gamle, at de skulle hjælpes op på pindene om aftenen; men det hører vist nu de senere år til, for jeg kan da huske, at vi tit fik hønsesteg af deres allerbedste høns!...

Udenfor haven lå en høj eng med et stengærde ned til den sandede vej, som førte op til 'Stenhuset' [Bastrup Ruin]. Bedstemor havde nøglen og førte opsyn med Stenhuset, en gammel tårnruin, som Nationalmuseet havde gravet ud. Far var med som dreng ved den første udgravning og fandt mønter fra Valdemar Sejrs tid.

Det kostede 10 øre at få ruinen forevist, men der var selvfølgelig rabat for flere personer. På sine gamle dage fik bedstemor et tinkrus som tak fra Nationalmuseet.

* * *

Væver Jens Sørensen døde i 1920, 71 år gammel, og hans kone Marie Kirstine Nielsdatter født Boberg døde i 1943, 89 år gammel. De er begge begravet på Uggeløse Kirkegård. □

Tårnruinen og Bastrup Sø, 1982.

AFSKED MED VIEKÆRGAARD

I løbet af vinter og forår 2012 blev Børstingerød-gården Viekærgaard nedrevet, og da hverken lokalpresse, folkeopstand eller museer nævnte forløbet, må vi tage afsked med en meget markant gård i Allerød Kommune. Og lige netop kommune- og sognetilhøret er det, der gør Viekærgaard til noget specielt.

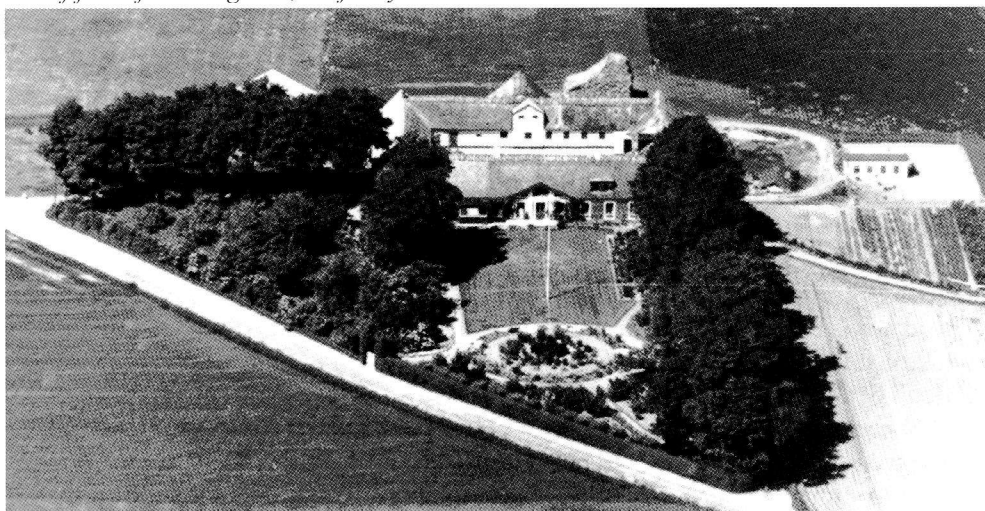
Børstingerød landsby ligger jo i Lillerød Sogn, direkte ved skellet til Hammersholt i Nørre Herlev Sogn, Hillerød Kommune, men af mærkelige grunde var gården fra meget gammel tid en enklave fra Nr. Herlev Sogn inde i Børstingerød. Vi er nogle, der tidligere har undret os over kortenes tekst: "Nr. Herlev Sogn" på nogle sogneskelsindhegnede enklaver både i

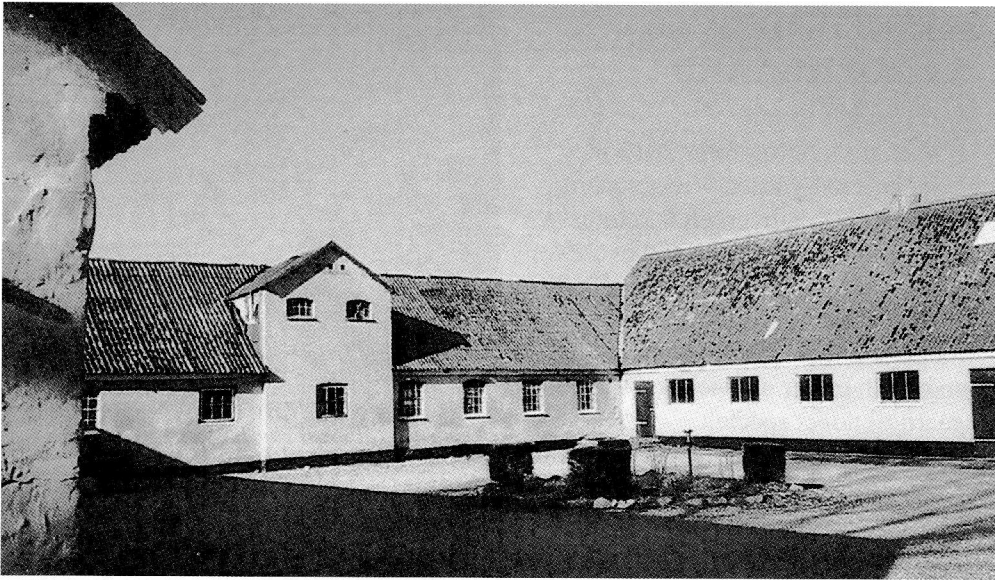

Nogle af enklaverne fra Nr. Herlev i Børstingerød, Lillerød sogn, kort fra 1948.

Børstingerød Mose og på Fr. VII's vej i Tokkekøb Hegn og vidste, at der på kortene stod det samme ved Viekærgaard - i Lillerød! Det betød, at et lille hus på en stor grund på Fr. VII's vej før 1970 lå i sogneskellene (Dybendalsrende) mellem Blovstrød, Lillerød og Hillerød og altså havde jord i alle tre kommuner samtidig.

Luftfoto af Viekærgaard, set fra syd. Ca. 1948.

Billedet af gårdspladsen viser en statelig gård med udlænger med fast tag. Stuehuset var stråtekt til det sidste. 2001.

Arkivalierne siger ikke ret meget om gården Viekær, men det handler øjensynligt om de gaver og handler, som klostrene i Æbelholt og Esrum stod bag i den tidlige middelalder, hvor næsten al bondebebyggelse tilhørte Kronen eller klostrene. Og her er det svært ikke at fantasere videre: I det gavebrev fra Knud den Hellige fra 1085, (Danmarks ældst bevarede dokument efter runestenene) som var bevis for Lynges 900 års jubilæum i 1985, nævnes, at "to boel i Børstingerød i Lyng Herred" blev givet til domkirken i Lund. Er her en sammenhæng, eller bare gætterier? Og hvad var Lillerød i årene inden sognekirken fra 1100-årene blev opført? Men i den store kommunalreform i 1970 blev der ryddet op i de pjattede enklaver, og Viekærgaard kom til Allerød Kommune og blev altså tilbage-

ført til Lillerød Sogn efter måske 700 år i Nr. Herlev!

Før 1788 lå Viekær ved gadekæret i Børstingerød, men ved udskiftningen i 1788-89 flyttede den ud på marken. At det drejer sig om en større slægtsgård viser folketællingerne, for det er den samme slægt, der er ejere fra 1787 til 1860'erne, hvor Søren Nielsen solgte til Søren Andreasen fra Tornebjerggård. Allerede 1871 gik gården dog tilbage til nogle slægtinge til Søren Nielsen, og den gik først ud af slægtens eje i 1917, hvor Axel Overbeck overtog.

Vi har herefter kun spredte oplysninger om gården før Allerød Kommune købte den i 1973.

I 1993 mageskiftede kommunen Viekærgaard med et stykke af Hvidestens jord. Herved fik Statens Seruminstitut mulighed for at udvide og

Arkivet fotograferede ved Viekærgaard i 1982. Stuehuset i røde mursten med stråtag.

samtidig overholde de øgede miljøhensyn, der er i forbindelse med et stort hestehold og den deraf følgende -gødning. Kommunen fik til gengæld jorden, hvor Lillerød Boligforening opførte Engbuen.

Da kommunen købte gården, havde den sidste ejer bopælsret på livstid, men det fortsatte ikke efter salget til

Serum Institutet. Stuehuset, der var fra 1830, er aldrig blevet renoveret, og det forfaldt uden noget vedligehold. Efter mange års forfald var der ikke andet at stille op med gården end at fjerne den, hvor smuk den end havde været!

Ole Høegh Post □

Syd for gården lå i nogle få år efter 1982 et lille aftægtshus -sidst brugt som hønsehus.

FIND VEJ I ... ALLERØD KOMMUNE

Lørdag den 12. maj præsenterede Allerød Orienteringsklub og LAFAK 'Find vej i Blovstrød', 'Find vej i Lyngø' og 'Find vej i Lillerød'.

Der er tale om tre projekter under 'Find vej i Danmark'-konceptet, hvor kulturhistorie og orienteringsidræt kombineres, så brugerne dels får frisk luft og motion, dels bliver klogere på kulturhistorien i lokalområdet.

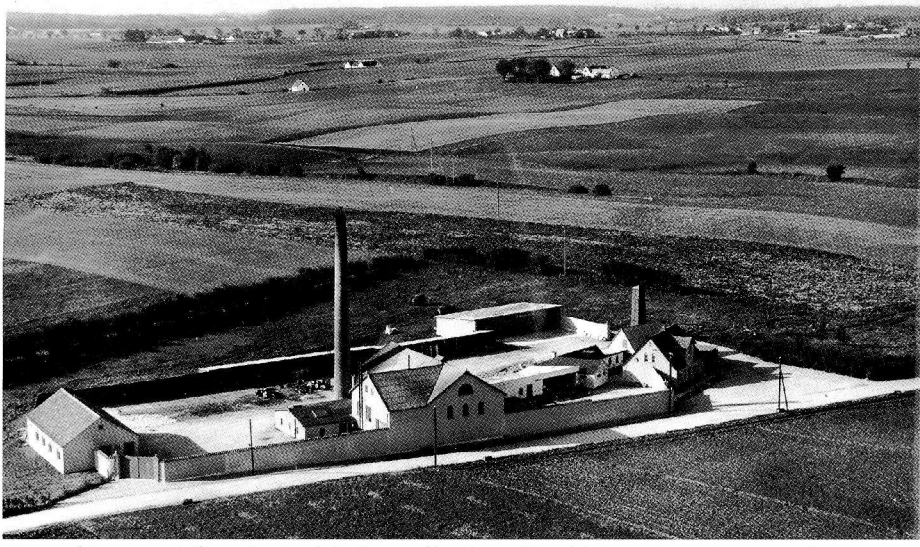
LAFAK har stået for tekster og fotos, mens Allerød Orienteringsklub har bidraget med kort til projektet, der er finansieret af midler fra Dansk Orienterings-Forbunds 'Find vej i Danmark'-projekt, støttet af Friluftsrådet, Naturstyrelsen og Danmarks Idræts-Forbund.

I de tre foldere er der kort med poster ved kulturhistorisk interessante lokaliteter i hhv. Blovstrød, Lyngø og Lillerød, og stederne er

også beskrevet med tekst og fotos. Man kan gå, cykle eller løbe til posterne i valgfri rækkefølge, og kunsten er nu at kombinere poster med fotos – altså en slags skattejagt, hvor belønningen er frisk luft, motion og ny viden om lokalområdets kulturhistorie. Folderne kan hentes på Arkivet, Bibliotekerne og Rådhuset eller downloades på www.alleok.dk eller via Arkivets hjemmeside www.lafak.dk

BS □

Destruktionsanstalten G. Juul & Søn; eller bare 'Juul i Lyngby' var i mange år en markant virksomhed på Kærhøjgårdsvej, kendt på lugten fra skorstenen når man 'omsatte' de selvdøde dyr til kød- og benmel. Gårdene i baggrunden må være Kærhøjgaard og Kærhøjsminde, og yderst ligger Nymølle. ca. 1941.

På (Gl.) Lyngbyvej 23 drev Sigrid og Poul Bøving en populær lille købmandshandel fra 1945 til 1967. Da momsens skulle indføres d. 3.6.1967, blev forretningen lukket, for Bøving ville ikke have alt det ekstra regnskab, det ville medføre. Forretningen blev udlejet til en farvehandel. Her er købmandsforretningen fotograferet fra luften i 1956.

LAFAKs firmamedlemmer

Allerød Bog & Idé	Karin Hermansen Guld - Sølv - Ure
Allerød Elektrikeren	Huset Hauberg
Allerød Foto 2 Aps.	Krukkerne Blomster og Vin
Allerød Fysioterapi og Træning	Laser Technical Services A/S
Allerød Handelsforening	Lillerød Brugsforening –
Allerød Planteskole	KVICKLY Allerød
Allerød Rotary Klub	Lillerød Rotary
Allerød Transporten A/S	Lynge Erhvervsforening
Allerødlægerne	Lyngehus
AOC Engholm	Marianne Møllebro - ejendomsmægler
Bedre Bad Allerød -VVS Aps.	Nejstgaard & Vetlov, Statsautoriseret
Bilhuset Allerød Aps.	Revisions-A/S
Bo's Autoservice v/ Bo Hansen	Carl Nielsen & Søn A/S
BoRent Hjemmeservice Aps.	Nordea Allerød
BrilleHuset Allerød v/ Lene Krogh	Axel Rasmussen & Søn A/S
Aage Christiansen & Søn Aps.	Schouboefonden
Enevoldsen Kommunikation	Skjold Burne v/ Claus A. Østberg
Handelsbanken i Lillerød	V.B. Byggeindustri A/S

Lokalhistorisk Arkiv og Forening i Allerød Kommune, Kirkehavgård, Kirkehaven 10, Lillerød, 3450 Allerød, tlf. 48 170891. Åbningstid: Tirsdage kl. 9.00-13.00 samt efter aftale med arkivleder Birthe Skovholm.

Henvendelse kan også ske til:
Ole Høegh Post (formand) tlf. 48 17 53 26 (kun aften)
Wolthersvej 6, Lillerød, 3450 Allerød.

Arkivets e-mailadresse: LAFAK@LAFAK.dk - Hjemmeside: www.lafak.dk

"Nøglehullet" er arkivets og foreningens medlemsblad. Redaktion: Birthe Skovholm, Ole Høegh Post. Tryk: Enevoldsen Kommunikation Aps.

Oplag: 500 eksp. ISSN 0905-4146

Maj 2012

Fotografier med kendt fotograf: Arne Buch s.11 n; Mogens Ebbesen s. 9 n (v), 10,12, Sylvest Jensen s. 8 ø,19,23; E.Pers Lassen s. 8 n (h), Lokalthist. Foren.i Brødeskov s. 20, G. Bjørn Møller s. 9; Axel Nielsen s. 6 n, Ole Høegh Post s. 1,2,3,4,6 ø,8 n (v),13,15,17,18n,21,22.